

Airgeadas agus do Ghnó Féin

Fiontraí, 23 Samhain, 2006

Ar dtús: Trí shaghas ceiste

- An fiú tabhairt faoin tionscadal?
 - An fiú an deis a thapú?
 - Cé mhéad atá de dhíth?
- Cá bhfaighidh mé an t-airgead?
 - Cén *saghas* maoiniú atá de dhíth?
- An bhfuil córais ann chun an t-airgead a bhainistiú ?

Cinntí

- Cén struchtúr dlíthiúil a bhéas ag an bhfiontar?
- Aonán Dlíthiúil
- Ach, cén cineál aonáin dlíthiúil?
- Braitheann roinnt nithe ar an gcinneadh seo:
 - Cáin - Cáin ioncaim nó cáin chorparáide
 - Dualgais thuarascála agus iniúchta
 - Cinéalacha maoinithe atá ar fáil

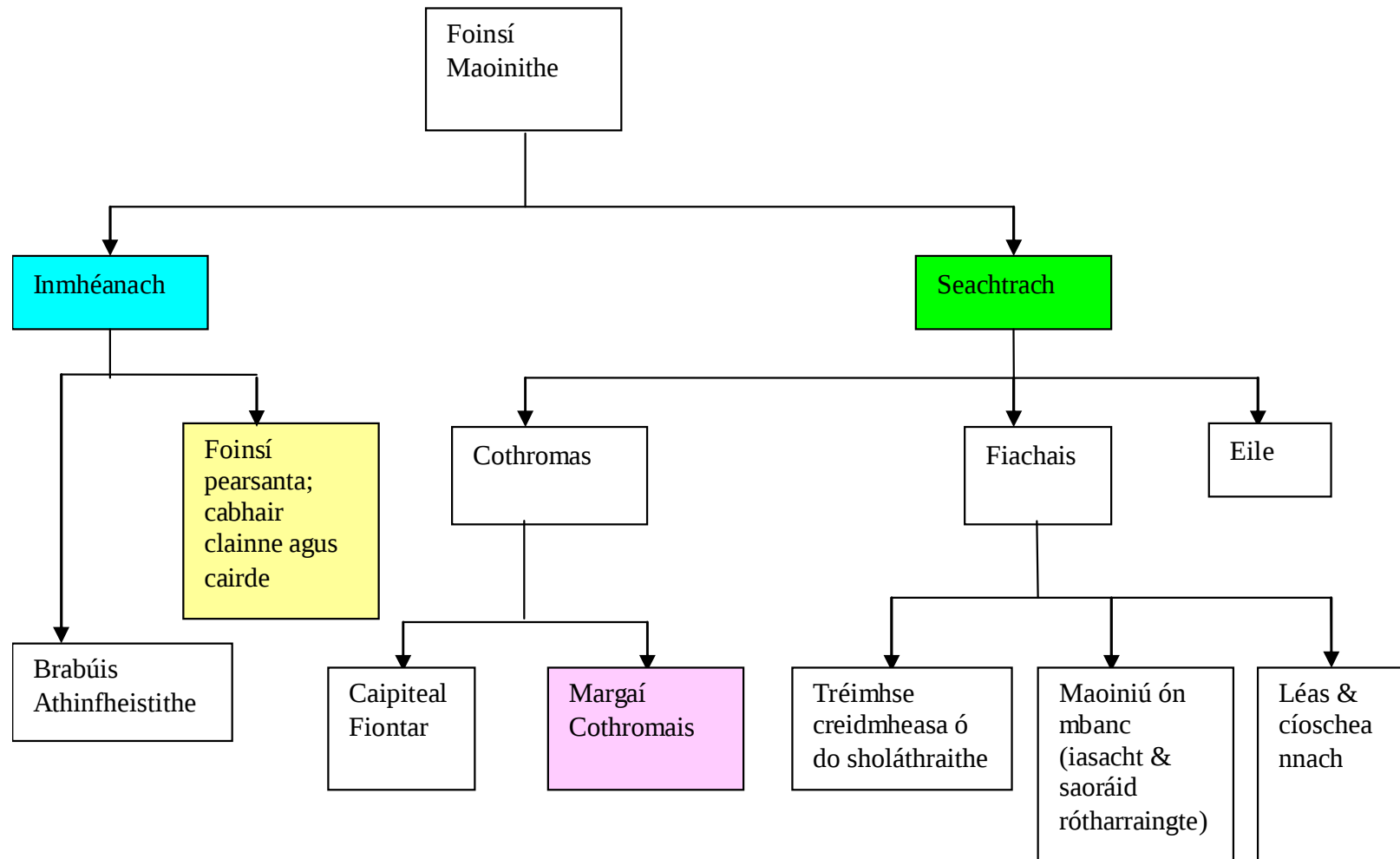
Cineálacha Coitianta Eagrais

Cineál Eagrais	Úinéireacht	Cúrsaí Cánach	Dliteanais	Aistriú Úinéireachta	Cumas Airgeadais
Trádálaí Aonair	Úinéir amháin	Cáin Ioncaim	Dliteanas Éigríochta	Nuair a dhíoltar an gnó	Cumas an úinéara
Comhpháirtíocht	Beirt nó níos mó	Cáin ioncaim ar gach comhpháirtí	Dliteanas éigríochta	Díolta nó aistrithe le aontú na gcomhpháirtithe eile	Cumas na gcomhpháirtithe
Cuideachta Teoranta ó thaobh fiachais	Scairsealbh óirí	Cáin chorporáideach	Méid infheistithe ag scairsealbh óirí	Scaireanna inaistrithe	Neamhtheoranta (margaí poiblí)

Cuideachta Teoranta ó Thaobh Fiachais (ar lean)

- Pearsa dlíthiúil ann féin
- Ní gá do chuideachta éag go deo (Comharbas suthain)
- Dhá phríomhdhoiciméad a lóisteálar le Cláraitheoir na gCuideachtaí:
 - **Meabhrán Comhlachais**
 - Ainm agus seoladh
 - Aidhmeanna (cinéalacha gnó)
 - Scaircaipiteal údaráithe agus ainmniúil
 - **Airteagail Chomhlachais**
 - Rialaíonn siad oibriú inmhéanach na cuideachta

Foinsí cistiúcháin

Foinsí cistiúcháin (ar lean)

- Cothromas Inmhéanach:
 - Do chuid airgid féin, do ghaoilta, do chairde – tá aithne acu ort!
 - Brabús athinfheistithe
 - Buntáiste: Fiontar fós faoi do stiúir
 - Baol: Tearc-chaipitliú
- Maoiniú Seachtrach:
- Airgead ón mBanc
 - Saoráid Rótharraingthe
 - Iasacht téarma

Gnéithe d'iasachtaí Bainc (ar lean)

- Eolas neamhshiméadrach (Williamson, 1975)
 - Ach Jovanovic (1981)
- Teoiric Ghníomhaireachta (Jensen & Meckling, 1976)
 - Rogha chodarsna (adverse selection)
 - Baol morálta (moral hazard)
- Chun an baol morálta a shárú, lorgaíonn an banc sócmhainní mar chomhthaobhacht.
 - Muna bhfuil sócmhainní an ghnó le tairscint agat, an bhfuil tú chun do shócmhainní pearsanta (an teach clainne, mar shampla) a thairscint?
 - Ansin, cén maith an stádas teoranta ó thaobh riosca?
 - Go minic, cuireann an bhanc cúnaightí ort ó thaobh caiteachas agus díbhinní.
- Dearcadh an bhainc – Gan chosaint ó thaobh cailliúint, ach teoranta ó thaobh brabúis de.
- Costaisí Monatóireachta níos airde
 - Ráta úis níos airde

Foinsí cistiúcháin (ar lean).

- Tréimhse Creidmheasa ó do chuid Soláthraithe (foinse gearrtéarmach is coitianta i SAM – Petersen & Rajan, 1997)
 - Ní gá do chuid soláthraithe a íoc láithreach.
 - Ach – costasach agus baol ann nach soláthróidh siad ábhar duit arís.
- Fachtóireacht
 - Do chuid féichiúnaithe a dhíol le comhlacht airgeadais.
 - Do chomhlachtaí atá ag fás go tapaídh
 - Costasach (rogha dheiridh)
- Lascainiú sonraisc
- Iasachtaí le sócmhainní mar chomhthaobhacht
 - Comhlachtaí toilteanach iasacht a thabhairt duit má tá fardal nó fearas agat atá indíolta.
 - Ráta úis ard agus teoranta d'earnálacha ar leith.

Maoiniú lasmuigh den chlár comhardaithe (ar lean)

- Léas / léas oibriúcháin
 - Socrú conarthach chun úsáid sócmhainní seasta sonracha a mhalartú ar íocaíocht ar feadh tréimhse sonraithe.
 - Buntáistí: Níl gá le cnapshuim mhór ar dtús. Is féidir an tsócmhainn a úsáid gan úinéireacht.
- Cíoscheannach
- Íocaíocht i dtráthchodanna
 - M.sh. Préimh polasaí árachais
- Modhanna bútála.

Foinsí cistiúcháin (ar lean).

- Cothromais Seachtrach:
- Deontais
 - Dhá chineál: (1) Boird Fiontair Contae (2) Enterprise Ireland, Shannon Devt., Údarás na Gaeltachta, Invest Northern Ireland
 - Spriocearnáil (m.sh. ardteicneolaíocht); Gné idirnáisiúnta; Sócmhainní ar leith
 - Catagóir ar leith: Staidéar indéantachta, Deontas caipitiúil, Deontas fostaíochta.
- Aingil ghnó (Infheisteoirí príobháideacha)
 - Ó thús ama – Banríon Isabella & fiontair Columbus
 - Íseal (2.28% & 0.95% de dhaonra na hÉireann & Tuaisceart Éireann faoi seach (foinse: GEM)

Foinsí cistiúcháin (ar lean).

- Cistí Caipiteal Fiontair

- M.sh. 3i, ACT, AWG, BoIEFLP
- Go tipiciúil dírithe ar comhlachtaí le féidearthachtaí arda fáis; suimeanna móra; marthanacht idir 3 agus 7 mbliana; maoiniú i gcéimeanna; earnáil ar leith; timthriallach; toradh ard de dhíth (30% - 60%)
- Buntáistí: Níos mó ná airgead i gceist - scileanna saineolaithe, níl aisíocaíochtaí rialta le déanamh, infheistíocht i gcéimeanna (milestones), braitheann an toradh ar thoradh an chomhlachta.
- Míbhuntáistí: Costasach, cailleann tú smacht, cúnaínt.

- Margaí cothromais poiblí

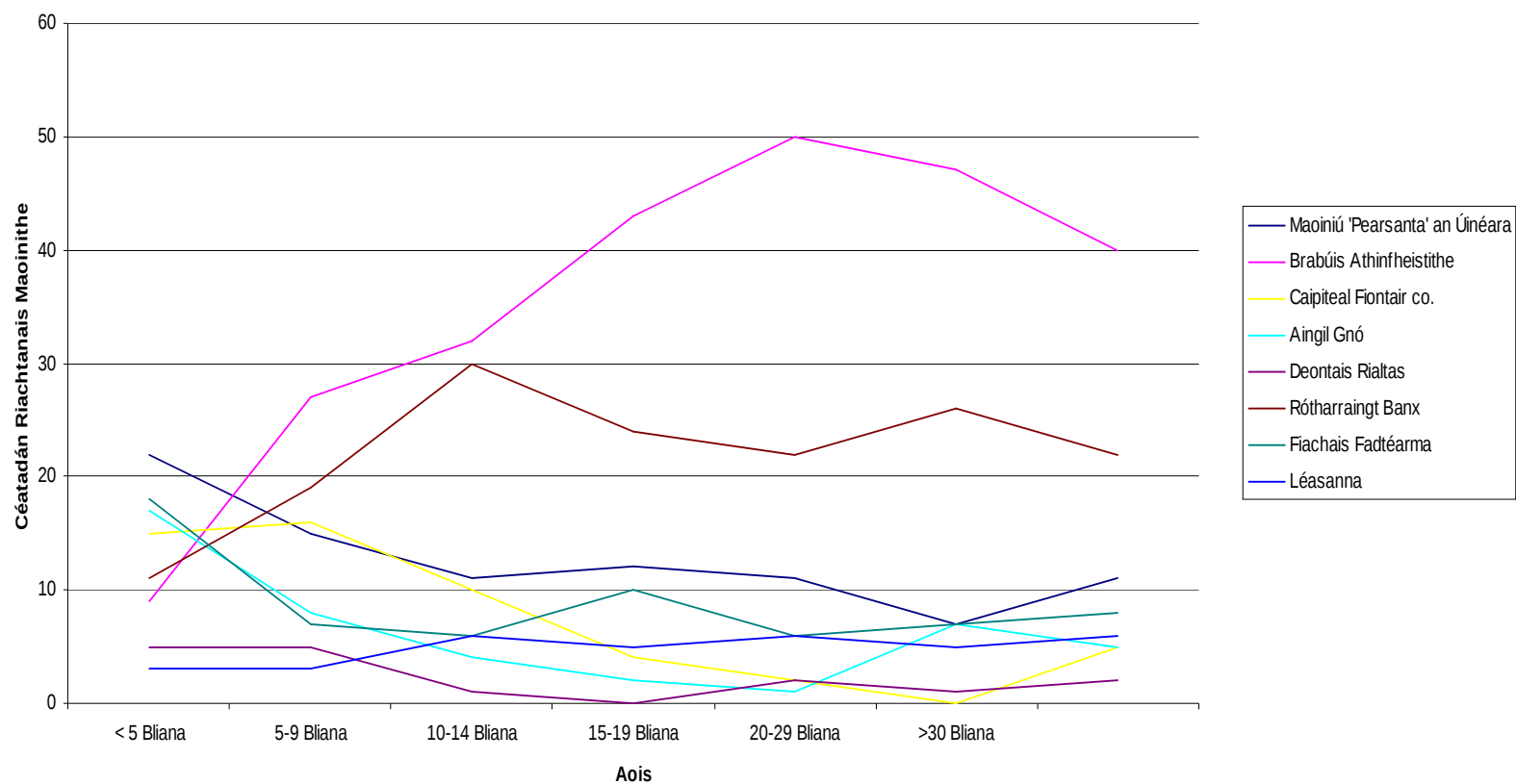
- M.sh. AIM, ISEQ
- Cistí a chruinniú; Buainteoireacht
- Míbhuntáiste - Costasach (praghsáil ró-íseal agus táillí arda).

An bhfuil bearna maoinithe?

- Dearcadh stairiúil: Tá (NESC, 1984, Department of Enterprise and Employment, 1992 & 1995)
- Níl (Mulcahy, 2005, Mac an Bhaird, 2006)
- Cosh & Hughes, (1994); Storey, (1998); De Meza & Southey, (1987).
- Go tipiciúil – Taiscí pearsanta agus maoiniú bainc.

Saolré maoinithe comhlachtaí meanmhéide Éireannacha

Fig. 1 Foinsí Maoinithe na bhFreagróirí.

Foinsí maoinithe Fiontair Nua

	Forbairt	Tosú	Fás luath	Fás tapa	Imeacht
Fiontraí					
Clann agus cairde					
Deontais					
Aingil ghnó					
Caipiteal Fiontair					
Iasachtóir bunaithe ar Shócmhainní Seasta					
Rótharraingt Bainc					
Iasacht Théarmach					
Creidmheas ó sholáthraithe					
Fachtóireacht					
Líostú					
Éadail					

Dearcadh éagsúla ar mhaoiniú tosaigh

- Ba chóir an uasmhéid cistí a chruinniú mar:
 - Líontán sábhála i gcás tubaiste
 - Solúbthacht i gcás féidearthachtaí gan choinne
 - Níos fusa cairde a fháil ó iasachtóirí agus soláthróirí
 - Sólás don bhfiontraí agus fostaithe
- Ba chóir íosmhéid cistí a chruinniú mar:
 - Teorainn ar an méid a chailtear má theipeann ar an bhfiontar
 - Má tá srianta ar an infheistíocht, tá ar an bhfiontraí díriú ar an gcuspóir
 - Cuirtear iachall ar an bhfiontraí scileanna bainistíochta airgeadais a fhorbairt
 - Coinnítear níos mó den úinéireacht don bhfiontraí

Meastachán ar an méid agus an cineál maoinithe atá de dhíth ar Fiontar nua.

- Maoiniú de dhíth le haghaidh costais tosaigh, idir costais caipitiúil agus costais athraitheacha.
- Braitheann méid agus cineál na hinfhesitíochta tosaigh ar an earnáil go príomha (ach ní amháin sin!) – déantúsaíocht, díolacháin nó seirbhísí.
- Tionchar ag:
- Tréithe chomhlachta
 - Nádúr na sócmhainní; fad na hinfheistíochta; iomaíocht san earnáil; sreabhadh ioncaim
- Tréithe Úinéara
 - Taithí san earnáil; Taithí ag cruinniú cistí; Saibhreas pearsanta (Jovanovich); Fear/Bean Chéile ag obair;

Meastachán ar an méid agus an cineál maoinithe atá de dhíth ar Fiontar nua.

- Meánmhéid le hinfheistiú ag fiontraithe nuaghinte
 - In Éirinn € 25,000 (san iomlán). [€ 10,000 ag an bhfiontraí]
 - I dTuaisceart Éireann € 20,800 (san iomlán). [€11,500 ag an bhfiontraí]
- » (foinse: GEM)
- Gné is tábhachtaí – prionsabal na comhoiriúna
 - Seachain: meastachán faoina méid de dhíth agus moill ar ioncaim isteach.
 - Baol: Tearc-chaipitliú. Róthrádail.

Breis léitheoireachta

- Birley, Sue and Daniel F. Muzyka (1997). *Mastering Enterprise*, FT Pitman
- Burns, Paul (2001). *Entrepreneurship and Small Business*, Palgrave
- Burns, Paul and Jim Dewhurst (1996). *Small Business and Entrepreneurship*, Macmillan, 2nd ed.
- Deakins, David and Mark Freel (2003). *Entrepreneurship and Small Firms*, McGrawHill, 3rd ed.
- Leach, J. Chris and Ronald W. Melicher (2006). *Entrepreneurial Finance*, Thomson Southwestern, 2nd ed.
- McMahon, Richard G.P., Scott Holmes, Patrick J. Hutchinson and David M. Forsaith (1993). *Small Enterprise Financial Management: Theory and Practice*, Harcourt Brace
- Smith, Janet Kiholm and Richard L. Smith (2004). *Entrepreneurial Finance*, Wiley, 2nd ed.